בס"ד

סגולה גדולה
ללמוד מסכת קינים
עם פירוש "קן מפורשת"

אהללה ה' בחיי על שזיכני להיות ממזכי הרבים. במיוחד בספר הקדוש הזה "קן מפורשת", שאביו של המחבר הגה"צ רבי אלי גוטמאכער זי"ע אבד"ק גרידץ מבטיח שמי שילמוד פירוש מבנו רבי צבי זי"ע,

יהי' לו ישועות ולא יצטרך לרופאים.

ובוודאי יתקיים הבטחתו. וכמו שכל העולם סמכו על פסקיו בהלכה, בדור דעה עוד בזמנים של רבי עקיבא איגר זי"ע, בודאי יכולים לסמוך עליו ג"כ על הבטחתו, וכש"כ שהיה מפורסם וידוע לכל לבעל מופת גדול ולעושה פלאות, ומאות אנשים עמדו ליד פתחו לקבל ברכותיו שנתקיימו, בוודאי יהי' זכות גדול לכל אחד שיביא ברכתו לביתו. וזכות המחבר יגן עלינו ועכ"י אמן.

בהקדמת רבינו לספר בנו ר' צבי ב"ר אליהו "קן מפורשת" עמ"ס קינים כותב רבינו, שבנו השאיר דבר לדורות, שהצריך איזה ישועה ילמד **משנה** במס' קנים עם הרב ותוי"ט והפירוש של בנו "קן מפורשת", ויעמוד ויתפלל באיזה לשון ששגור בפיו (נוסח התפלה הוא להלן), ויהיה לו ישועה. ואם לא יועיל, יעשה כן עד שלשה ימים.

ובספר סוכת שלם (דף ק"ז) כתב רבינו "ושמענו על משפחות מיוחסות בישראל, שרגילים בכך

ואינם רגילים ברופאים".

ורבינו נותן טעם לשבח על זה וז"ל: בכל הקרבנות זולת התמידין יש מציאות שאין צריכים כלום, כמאמר רבא שהבאתי לעיל כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא אשם. כלל הדבר יש מציאות שאינו חוטא כלל וגם לא בעשה שיצטרך עולה, אבל מלהביא קנים אין ביד הישראלי לפטור עצמו, שיש קיני זבים וזבות וקיני יולדות, א"כ יש הצורך היותר גדול קינים, שזה לא נפסק עולמית.

יש לראות במדרש על הקרא (שיר השירים ד' א') הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים, עשרה דמיונים של ישראל להיונים וכולם נעים לעורר לבב הישראל, ואביא לפחות אחד מהם. מה יונה פושטת צווארה לשחיטה כך ישראל שנאמר (תהלים מ"ד כ"ג) כי עליך הורגנו כל היום, שמחה בא ללב הישראלי בכל אלה ועד כמה יש כח בלימוד קינים בעת צרה להציל מפורעניות, וכשחטא לכפר עונותיו, באשר מזכיר את החיבה הגדולה של ישראל לה' יתרומם, עכ"ל.

וזה נוסח התפלה:

אתה ה', חביבין ישראל לפניך וחיבה יתירה נודעת להם שנקראו לך בנים, וזה הוא במה שבראת בין הריבוי מיני עופות הכשרים שהם יותר מטמאים (כדאיתא בחולין ס"ג ע"ב) **רק תורים ויונים ביתיים להביא קרבן לפניך מהם, ואנחנו דומים במידתינו להם, עשה עמי חסד כרחם אב על בנו.** ויפרט מבוקשו.

05-FEB-2007 03:25 DE : A :+33 1 72 70 33 84 P.1/6

כָּתַב רַבֵּנוּ (בְּסִפְרוֹ "סֹכֶת שָׁלוֹם", כְּלָל ב') שֶׁבִּתְחִלַּת לִמּוּדוֹ יֹאמַר (כְּנֶגֶסַח הַשֶּׁלָּ"ה): הִנְנִי רוֹצֶה לִלְמֹד כְּדֵי שֶׁיִּכְּיאֵנִי הַתַּלְמוּד לִידֵי מַעֲשֶׂה וְלִידֵי מִדּוֹת יְשָׁרוֹת וְלִידֵי יְדִיעַת הַתּוֹרָה. וַהֲרֵינִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ וּשְׁכִינְתֵּיהּ. (וְלְנֶסַח הַ"נּוֹדַע בִּיהוּדָה", יֹאמַר:) הִנְנִי לוֹמֵד לְקַיֵּם מִצְוַת בּוֹרְאִי יִתְבָּרֵךְ. (וְאִם לוֹמֵד לִזְכּוֹת נִשְׁמָה, יוֹסִיף:) וַאֲנִי מְזַכֶּה מִלִּמּוּד זֶה לְנִשְׁמַת (פְּלוֹנִי) בֶּן (פְּלוֹנִי – וְיַזְכִּירוֹ בְּשֵׁם אָבִיו) וְלִפְלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי.

רע"ב קנים תוי"ט כט

מַסֶּכֶת קִנִּים

א חַטַּאת הָעוֹף נַעֲשֵׂית לְמַטָּה,

א חַטַּאת הָעוֹף נַעֲשֵׂית לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא, דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא ה) "וְהַזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ", קִיר שֶׁהַשִּׁירַיִם שֶׁלּוֹ [מִתְמַצִּין] לַיְסוֹד וְזֶהוּ קִיר הַתַּחְתּוֹן לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא. דְּאִי קִיר הָעֶלְיוֹן, דְּהַיְנוּ מִן הַחוּט וּלְמַעְלָה, פְּעָמִים שֶׁהוּא מִתְמַצֶּה לַסּוֹבֵב. כְּגוֹן שֶׁעוֹשֶׂהוּ

א חַטַּאת הָעוֹף נַעֲשֵׂית לְמַטָּה. פֵּרֵשׁ הַר"ב לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא. שֶׁאֵין בַּמִּזְבֵּחַ כִּי אִם שְׁנֵי מְקוֹמוֹת, תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן מַה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּרֵישׁ פֶּרֶק ג' דְּמִדּוֹת [דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְהַחוּט]. וּמַה שֶׁכָּתַב הַר"ב דִּכְתִיב "וְהַזָּה וְגוֹ' יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ", קִיר שֶׁהַשִּׁירַיִם שֶׁלּוֹ מִתְמַצִּין כוֹ', וְכֵן לְשׁוֹנוֹ בְּמ"ד פ"ו דִּזְבָחִים, וְעַיֵּן מַה שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם [דִּבּוּר הַמַּתְחִיל הָיָה]

קֶן מפורשת

חַטַּאת הָעוֹף (א) נַעֲשֵׂית לְמַטָּה. מִחוּט הַסִּקְרָא שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ. הַמִּזְבֵּחַ הָיָה בִּיסוֹדוֹ ל"ב אַמּוֹת אֹרֶךְ עַל ל"ב אַמּוֹת רֹחַב בְּמֻרְבָּע. וְאַחַר שֶׁעָלָה הַיְסוֹד לְגֹבַהּ אַמָּה כּוֹנֵס אַמָּה לְכָל רוּחַ וְעוֹלֶה וּבוֹנֶה עוֹד ה' אַמּוֹת, וְזֶהוּ נִקְרָא סוֹבֵב. כּוֹנֵס עוֹד אַמָּה לְכָל רוּחַ וְעוֹלֶה וּבוֹנֶה ג' אַמּוֹת, וְזֶהוּ מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה. וּלְבַסּוֹף עוֹלֶה וּבוֹנֶה ד' קְרָנוֹת עַל אַרְבַּע פִּנּוֹתָיו, וְהָיָה מִדַּת כָּל קֶרֶן אַמָּה עַל אַמָּה בְּאָרְכּוֹ וּבְרָחְבּוֹ וּבְקוֹמָתוֹ. נִמְצָא לְפִי זֶה גֹּבַהּ שֶׁל כָּל הַמִּזְבֵּחַ מִן הָאָרֶץ עַד כְּלוֹת הַקְּרָנוֹת עֶשֶׂר אַמּוֹת. וְהַיְסוֹד שֶׁמַּקִּיף אֶת הַסּוֹבֵב בְּרֹחַב אַמָּה, לֹא הָיָה מַקִּיף אוֹתוֹ אֶלָּא בְּצַד צָפוֹן וּמַעֲרָב. אֲבָל בְּצַד מִזְרָח וְדָרוֹם לֹא הָיָה יְסוֹד אֶלָּא בְּאֹרֶךְ אַמָּה בְּקָצֶה מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וּבְקָצֶה דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית. וּבְאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ, דְּהַיְנוּ לְמַעְלָה מִן הָאָרֶץ ה' אַמּוֹת, הָיָה עָשׂוּי קַו שֶׁל צֶבַע אָדֹם סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ. וְאוֹתוֹ קַו נִקְרָא חוּט שֶׁל סִקְרָא. כִּי שֵׁם הַצֶּבַע הַזֶּה נִקְרָא סִקְרְתָּא כִּדְאִיתָא (בְּשִׁבָּת דף ק"ד ע"ב) אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה סִקְרְתָּא שְׁמָהּ. נִמְצָא שֶׁהַחוּט שֶׁל סִקְרָא הָיָה לְמַטָּה מֵעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל הַסּוֹבֵב, אַמָּה. וְעַל זֶה תָּנֵי הַמִּשְׁנָה הָכָא שֶׁחַטַּאת הָעוֹף נַעֲשֵׂית לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא. וְהַטַּעַם. דְּגַבֵּי קָרְבַּן חַטַּאת הָעוֹף כְּתִיב (וַיִּקְרָא ה, ט) "וְהַזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ". וּמְפָרֵשׁ הַגְּמָרָא (זְבָחִים דף ס"ד ע"ב) שֶׁזֶּהוּ הַקִּיר שֶׁהַשִּׁירַיִם שֶׁלּוֹ מִתְמַצִּין לַיְסוֹד. וְזֶהוּ קִיר הַתַּחְתּוֹן לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא. דְּאִי קִיר הָעֶלְיוֹן, דְּהַיְנוּ מִחוּט וּלְמַעְלָה, פְּעָמִים

הג"ה

(א) חַטַּאת הָעוֹף כו': הַתְּנָא דִּקְדַּק לְנַקֵּט חַטַּאת הָעוֹף קֹדֶם עוֹלַת הָעוֹף, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹרֶמֶת לְהַפְרָשָׁה וּלְהַקְרָבָה (עַיֵּן בְּמָבוֹא אוֹת ז'). וְכֵיוָן שֶׁכָּל הַמַּסֶּכֶת בְּעוֹפוֹת מִשְׁתָּעֵי, נָקִיט חַטַּאת הָעוֹף קֹדֶם לְחַטַּאת בְּהֵמָה. וְכֵן בְּמַה שֶׁאֹמַר אַחֲרֵי זֶה הַחוֹבָה אֶחָד חַטַּאת וְאֶחָד עוֹלָה, דִּקְדַּק לְמִתְּנֵי הַחַטַּאת בְּרִישָׁא, וְכֵן תְּנֵי בְּכָל הַמַּסֶּכֶת.

05-FEB-2007 03:25 DE : A :+33 1 72 70 33 84 P.2/6

מִשְׁמָא דְגְמָרָא. וְחַטָּאת בְּהֵמָה לְמַעְלָה. כְּדְתָנָן בְּמִשְׁנָה ג' פ"ה דְזְבָחִים. עוֹלַת הָעוֹף נַעֲשִׂית לְמַעְלָה. כְּתַב הָר"ב דְּכְתִיב "וּמְלַק וְהִקְטִיר וְנִמְצָה" וְכוּ'. עַיֵּן מַה שֶׁכָּתַבְתִּי עוֹד מִשְׁמָא דְגְמָרָא בְּפ"ו דְזְבָחִים מ"ה [דִּבּוּר הַמַּתְחִיל עֹלָה]. וְהַמְפָרֵשׁ יְהִיב סִימָנָא עַל חַטָּאת וְעוֹלַת עוֹף ע"ע ט"ט. כְּלוֹמַר בְּעוֹלָה יֵשׁ עִי"ן, וְכֵן בִּלְמַעְלָה. וּבְחַטָּאת יֵשׁ טִי"ת, וְכֵן בִּלְמַטָּה. וּמִמֵּילָא יְדַעְינָן לִבְהֵמוֹת,

לְמַעְלָה מִן הַסּוֹבֵב. שֶׁהַחוּט לְמַטָּה מִן הַסּוֹבֵב, אַמָּה. וְחַטָּאת בְּהֵמָה לְמַעְלָה, דִּכְתִיב "קַרְנוֹת", בְּגוּפָהּ שֶׁל קֶרֶן. עוֹלַת הָעוֹף לְמַעְלָה, דִּכְתִיב (שָׁם א) "וּמְלַק וְהִקְטִיר וְנִמְצָה דָמוֹ", מַה הַקְּטָרָה

וְחַטָּאת בְּהֵמָה לְמַעְלָה. עוֹלַת הָעוֹף נַעֲשִׂית לְמַעְלָה,

קַן מפורשת

שֶׁהוּא מִתְמַצֶּה לַסּוֹבֵב וּכְגוֹן שֶׁעוֹשֵׂהוּ לְמַעְלָה (ב) מִן הַסּוֹבֵב (וּבְמִבוֹא חִמְצָא שָׁם אוֹת ב סֵדֶר עֲשִׂית חַטָּאת וְעוֹלַת הָעוֹף. וְהַלְמוּד שֶׁל חִיּוּב חוּט הַסִּקְרָא אִיתָא בְּזְבָחִים דַּף נ"ג ע"א).

וְחַטָּאת בְּהֵמָה לְמַעְלָה. דְּגַבֵּי חַטָּאת בְּהֵמָה כְּתִיב (וַיִּקְרָא ד, ז) "עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח". פֵּרוּשׁ נֶגֶד הַקְּרָנוֹת, דְּהַיְנוּ לְמַעְלָה מֵחוּט הַסִּקְרָא. וְצָרִיךְ לִתֵּן לְכַתְּחִלָּה אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל הַחֲדוֹת שֶׁל הָאַרְבַּע זָוִיּוֹת הַמִּזְבֵּחַ. וּבְדִיעֲבַד אִם לֹא נָתַן עַל הַחֲדוֹת מַמָּשׁ, אֶלָּא בְּתוֹךְ הָאַמָּה שֶׁל הַחֹד לְאֵיזֶה רוּחַ שֶׁיִּרְצֶה, יָצָא. וּכְגוֹן שֶׁעוֹמֵד בְּזָוִית דְּרוֹמִית מִזְרָחִית וְנָתַן אֶת הַדָּם לְצַד מִזְרָח אוֹ לְצַד דָּרוֹם בְּתוֹךְ הָאַמָּה שֶׁל הַחֹד, יָצָא בְּזֶה. אֲבָל עַל גּוּפָהּ שֶׁל הַקֶּרֶן אֵינוֹ צָרִיךְ לִתֵּן (ג).

עוֹלַת הָעוֹף לְמַעְלָה. דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא א, טו) "וּמְלַק אֶת רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָמוֹ" וְגוֹ'. וְדָרְשׁוּ (בְּזְבָחִים דַּף ס"ה ע"א) מַה הַקְּטָרָה בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, אַף מְלִיקָה וּמִצּוּי בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ. וְהַסִּימָן שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּף עוֹלַת הָעוֹף עִם חַטַּאת הָעוֹף בְּדִין מַעְלָה וּמַטָּה, וְשֶׁלֹּא יִתְחַלֵּף בֵּין עוֹף לְבְהֵמָה, מֵבִיא הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם הַמְפָרֵשׁ: ע' ע', ט' ט'. דְּהַיְנוּ, בָּעוֹלָה יֵשׁ ע', וְכֵן בִּלְמַעְלָה. וּבַחַטָּאת יֵשׁ ט', וְכֵן בִּלְמַטָּה. וּמִמֵּילָא יְדַעְינָן לִבְהֵמוֹת, דְּהָא אִיפְכָא נִינְהוּ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. אֲבָל יֵשׁ לָנוּ לְסַמֵּן גַּם כֵּן הָע' לְהָעוֹף, דְּאִם לֹא כֵּן אַכַּתִּי לֹא יָדַעְינָן אִם עוֹלַת הָעוֹף אוֹ עוֹלַת בְּהֵמָה לְמַעְלָה. וּבַעַל הַמְחַבֵּר תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל נָתַן עַל זֶה סִימָן טוֹב בְּהַמִּלּוֹת עַצְמָן: הָעוֹף עוֹלֶה לְמַעְלָה, רָצָה לוֹמַר דֶּרֶךְ הָעוֹף לָעוּף לְמַעְלָה (ד).

הג"ה

(ב) לְמַעְלָה מִן הַסּוֹבֵב. וְאֵין לוֹמַר יַעֲשֶׂה הַחַטָּאת לְמַעְלָה מֵהַחוּט אֲבָל יַעֲשֶׂה בְּאוֹתָהּ אַמָּה שֶׁבֵּין הַחוּט וְעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל הַסּוֹבֵב וַהֲרֵי יִתְמַצֶּה לְיָסוֹד. שֶׁאֵין בַּמִּזְבֵּחַ אֶלָּא ב' מְקוֹמוֹת, לְמַעְלָה מֵהַחוּט וּלְמַטָּה. וּמַה שֶׁנַּעֲשֶׂה לְמַעְלָה מֵהַחוּט, הָיָה נַעֲשֶׂה עַד רֹאשׁוֹ שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ (עַיֵּן זְבָחִים ס"ד ע"ב תּוֹסְפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל חַטָּאת, וּבְמַסֶּכֶת זוֹ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל חַטָּאוֹת הָעוֹף).

(ג) כֵּן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם (פ"ה מִמַּעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת ה"ז) אַלְבָּא דְּמַחְלֹקֶת הָאֲמוֹרָאִים אֲשֶׁר אִיפְּלְגוּ בִּזְבָחִים נ"ג ע"א אֶלְבָּא דְּרַבִּי, וְלֹא כְּר' אֶלְעָזָר בְּר' שִׁמְעוֹן דְּמַצְרִיךְ בְּגוּפָהּ שֶׁל קֶרֶן. וְיֵשׁ לְהָבִין עַל הַגְּרוּ רַבּוֹתָא, הַמָּה הַתּוֹסְפוֹת הַמְפָרֵשׁ וְהָרע"ב, שֶׁפָּסְקוּ שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן עַל גּוּפָהּ שֶׁל קֶרֶן, וְזֶהוּ לְפִי חַד שִׁנּוּיָא בִּזְבָחִים י' ע"ב, וְהָא הֲלָכָה כְּר' מֵחֲבֵרוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה מִזֶּה רְאִיָּה עַל הָרַמְבַּ"ם. וְגַם מִן הָרְאִיָּה הַשֵּׁנִית שֶׁל הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה שָׁם אֵין לָזוּז, כֵּיוָן דְּאִיפְּלְגוּ אָמוֹרָאֵי אֶלְבָּא דְּרַבִּי הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. וּמַה שֶׁאָמַר הַקְּרָא "עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ", כְּבָר דָּרְשׁוּ שָׁם הַגְּמָרָא מִדִּכְתִיב (יְחֶזְקֵאל מג, טו) "וְהָהָרְאֵל (פֵּרוּשׁ הַמִּזְבֵּחַ) ד' אַמּוֹת". וְכִי אֵין גָּבְהוֹ אוֹ רָחְבּוֹ אֶלָּא ד' אַמּוֹת. וּמַסִּיק הַגְּמָרָא אֶלָּא אֵימָא רָשׁוּת קְרָנוֹת ד', דְּהַיְנוּ אוֹתָן ד' אַמּוֹת מִתַּחַת הַקֶּרֶן שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַטָּה עַד הַחוּט הַוֵּי כְּקֶרֶן.

(ד) וְאַף שֵׁר' אֱלִיעֶזֶר בֵּן שִׁמְעוֹן מַצְרִיךְ בְּחַטַּאת בְּהֵמָה גּוּפָהּ שֶׁל קֶרֶן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי אוֹת ג, אֲבָל בְּעוֹלַת הָעוֹף מוֹרֶה שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְמַצּוֹת בְּגוּפָהּ שֶׁל קֶרֶן אֶלָּא לְמַעְלָה מֵחוּט הַסִּקְרָא. עַיֵּן זְבָחִים נ"ג ע"א.

05-FEB-2007 03:25 DE : A :+33 1 72 70 33 84 P.3/6

בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ אַף מְלִיקָה וּמִצּוּי בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ. וְשֶׁל בְּהֵמָה לְמַטָּה, דִּכְתִיב בָּהּ "יְסוֹד". וְאִם שִׁנָּה בָּזֶה וּבָזֶה פָּסוּל, הַאי דְּפָסַל אִם עָשָׂה מַעֲשֵׂה חַטַּאת הָעוֹף לְמַעְלָה - דַּוְקָא בַּהַזָּאָה. אֲבָל הַמְּלִיקָה שֶׁל חַטָּאת אַף לְמַעְלָה כְּשֵׁרָה, דִּמְלִיקָה בְּכָל מָקוֹם בַּמִּזְבֵּחַ כְּשֵׁרָה. וְעוֹלַת הָעוֹף לֵית בָּהּ הַזָּאָה כִּי אִם מִצּוּי, וְאִם עֲשָׂאָהּ לְמַטָּה פְּסוּלָה. סֵדֶר קִנִּין שֶׁל חוֹבָה, אֶחָד דְּהָא אִיפְּכָא נִינְהוּ. וְעוֹלַת בְּהֵמָה לְמַטָּה. כִּדְתַנָּן מ"ד פ"ה דִּזְבָחִים. אִם שִׁנָּה בָּזֶה וּבָזֶה פָּסוּל. כְּתַב הַר"ב, הַאי דְּפָסַל אִם עָשָׂה מַעֲשֵׂה חַטַּאת הָעוֹף לְמַעְלָה - דַּוְקָא בְּהַזָּאָה. וְעַיֵּן פ"ז דִּזְבָחִים מ"א. וּמְסַיֵּם הַמְּפָרֵשׁ: וּבְמִצּוּי, פְּלַגְתָּא בְּמְעִילָה פֶּרֶק חַטַּאת הָעוֹף [דף ח:], דְּאִיכָּא לְמָאן דְּאָמַר דְּלָא מְעַכֵּב, עַד כָּאן. וּבְפ"ז דִּזְבָחִים מ"ג פֵּרַשְׁתִּי בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת כְּמָאן דְּאָמַר דְּלָא מְעַכֵּב. סֵדֶר קִנִּים. קֵן קְרוּי שְׁנֵי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה. פְּרִידָה קְרוּיָה יוֹנָה אַחַת אוֹ תּוֹר אֶחָד. הַמְּפָרֵשׁ. קִנִּים. בְּחִירֵ"ק תַּחַת הַקּוֹ"ף, כִּי קֵן מִפְּעֲלֵי הַכֶּפֶל וּבְצֵירֵי, כְּמוֹ

וְעוֹלַת הַבְּהֵמָה לְמַטָּה. אִם שִׁנָּה בָּזֶה וּבָזֶה, פָּסוּל. סֵדֶר קִנִּים כָּךְ הוּא: הַחוֹבָה, אֶחָד

קן מפורשת

וְעוֹלַת הַבְּהֵמָה לְמַטָּה. וְלֹא לְבַד עוֹלַת בְּהֵמָה, אֶלָּא כָּל שְׁאָר הַזְּבָחִים מִמַּתַּן דָּמָן לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא, כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּרַשִּׁ"י (זְבָחִים סוֹף דף י' ע"א דִּבּוּר הַמַּתְחִיל שֶׁכֵּן דַּמָּה כו') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְחַטַּאת בְּהֵמָה נַעֲשֵׂית לְמַעְלָה, דִּכְתִיב בָּהּ "עַל קַרְנוֹת". וְכֵן עוֹלַת הָעוֹף, כִּדְלַקַּמָּן (ס"ד ע"כ). אֲבָל שְׁאָר זְבָחִים שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ בָּהֶן נַעֲשִׂין לְמַטָּה, דִּכְתִיב בָּהוּ "מִזְבַּח" וְלֹא כְּתִיב בָּהוּ "קַרְנוֹת". וְכֵלֵיהּ מִזְבֵּחַ לֵיכָּא לְמֵימַר דְּהַוּוּה מְקוֹמָן, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה נְתָנָה מְחִצָּה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן אִיתָא (שָׁם ע"ב בַּגְּמָרָא) לְפִי דַּעַת ר' אֱלִיעֶזֶר, מִדִּכְתִיב גַּבֵּי חַטָּאת (וַיִּקְרָא ו, יט) "הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אוֹתָהּ". אוֹתָהּ דָּמָהּ לְמַעְלָה, וְאֵין דָּמוֹ שֶׁל אַחֵר לְמַעְלָה. וּמַה שֶׁכָּתַב רַשִּׁ"י לְעֵיל מִשּׁוּם דִּכְתִיב בָּהוּ "מִזְבַּח", הוּא לְפִי הַתַּנָּא דְּלֵית לֵיהּ דְּר' אֱלִיעֶזֶר. (וְעַיֵּן זְבָחִים רִישׁ נ"ז ע"א בְּרַשִּׁ"י). וְהָיָה הַכֹּהֵן עוֹמֵד עַל הָרִצְפָּה וְזוֹרֵק בְּמִזְרָק זְרִיקָה אַחַת עַל זָוִית מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וְאַחַת עַל זָוִית מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה שָׁם יְסוֹד. וּמִתְכַּוֵּן בְּכָל פַּעַם בַּזְּרִיקָה שֶׁיְּהֵא הַדָּם מַקִּיף הַזָּוִיּוֹת שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ בְּכָל צְדָדָיו כְּמִין גַּמָּא, דְּהַיְנוּ כְּכַ"ף פְּשׁוּטָה, כְּדֵי שֶׁיִּמָּצֶה הַדָּם שֶׁל ב' מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע כָּתְלֵי הַמִּזְבֵּחַ. וְזֶהוּ מַה שֶׁתָּנִינָן שֶׁדָּמָה טָעוּן ב' מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע (עַיֵּן זְבָחִים נ"ג ע"ב, וְרַמְבַּ"ם פ"ה מִמַּעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת ה"ו) (ה).

אִם שִׁנָּה בָּזֶה וּבָזֶה פָּסוּל. דַּוְקָא בַּהַזָּאָה. אֲבָל הַמְּלִיקָה שֶׁל הַחַטָּאת אַף לְמַעְלָה כְּשֵׁרָה, דִּמְלִיקָה כְּשֵׁרָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ. וְעוֹלַת הָעוֹף לֵית בָּהּ הַזָּאָה כִּי אִם מִצּוּי, וְאִם עֲשָׂאָהּ לְמַטָּה פְּסוּלָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בַּמָּבוֹא אוֹת ב.

סֵדֶר קִנִּים. נִקְרֵאת קִנִּים בְּחִירִיק תַּחַת הַקּוֹ"ף. וְהָעֵד: "קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתֵּבָה" (בְּרֵאשִׁית ו, יד), הַנִּגְזָר מִן הַשֹּׁרֶשׁ קנן וּפֵרוּשׁוֹ מָדוֹר. וְלֹא נִקְרָא קַנִּים בְּפַתַּ"ח מִן קַן בְּיָחִיד. דְּמַה שֶׁמָּצִינוּ קַן

הג"ה

(ה) הַרע"ב וְהַמְּפָרֵשׁ כָּתְבוּ עַל זֶה: וְעוֹלַת בְּהֵמָה לְמַטָּה, מִדִּכְתִיב (וַיִּקְרָא ד, ז) "אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה". נִרְאֶה כַּוָּנָתָם, דְּהוֹכִיחַ הַגְּמָרָא (בְּזְבָחִים נ"ז, לְשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל תֵּן, נ"א ע"ב) מִזֶּה דְּעוֹלָה בְּעֵי יְסוֹד. פֵּרוּשׁ לְמַעוּטֵי קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא נִבְנָה שָׁם יְסוֹד (עַיֵּן רִישׁ הַמָּבוֹא) וּמֵעַתָּה יֵשׁ מְמַלֵּא מִזֶּה הַלְּמוּד שֶׁצְּרִיךְ לִתֵּן הַדָּם לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא כְּמוֹ בְּחַטַּאת (הָעוֹלָה) [הָעוֹף] אֲשֶׁר נָמֵי כְּתִיב בָּהּ "יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ". אַף דְּשָׁם הַוּה הָעִקָּר מִשּׁוּם דִּכְתִיב קִיר, וְיִמָּצֵה אֶל יְסוֹד, וּכְמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי לְעֵיל, מִשְּׁמַע לְהוּ נָמֵי (בְּחַטַּאת) [בְּעוֹלַת] בְּהֵמָה שֶׁיְּבִיא מִיָּד לְהַיְסוֹד וְלֹא מִתְּחִלָּה לְהַסּוֹבֵב. אָמְנָם לְפִע"ד הַלְּמוּד הַזֶּה הוּא דָּחוּק, וּכְמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי דִּבְעוֹף אֵינוֹ רַק

חֵץ שֶׁבְּרִבּוּי חִצִּים בְּחִיר״ק. וְקַן צִפּוֹר שֶׁבְּפַתַּח, מִפְּנֵי הַסְּמִיכוּת. הַחוֹבָה אֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה. כְּתַב הַר״ב, וְאַף עַל גַּב דְּאִבָּא קְנִין שֶׁל גֵּר דְּהַן חוֹבָה וּשְׁתֵּיהֶן עוֹלוֹת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּרֵישׁ פֶּרֶק ב׳ דִּכְרִיתוֹת [דִּבּוּר הַמַּתְחִיל עַד]. וּמַה שֶׁכְּתַב הַר״ב לֹא חַיֵּישׁ תַּנָּא עֲלֵיהוּ כוּ׳ מִשּׁוּם דְּלָא שְׁכִיחֵי כְּלֵי הַאי, כָּךְ כְּתַב הָרַמְבָּ״ם. וּבְנֵסַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּתוּב עוֹד: וְגַם כֵּן שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה, עַד כָּאן. וְכְתַב [עוֹד] הָרַמְבָּ״ם: וּמַה שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁהַחוֹבָה אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד חַטָּאת הֲרֵי הוּא כְּפִי עִקַּר הַחִיּוּב הָרִאשׁוֹן. וְאִם כְּבָר הִקְרִיב מִקְצָת קָרְבְּנוֹתָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה הָאִישׁ הַזֶּה דֶּרֶךְ מָשָׁל יֵשׁ עָלָיו עֶשְׂרִים חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה. כְּגוֹן זָב וְזָבָה וְיוֹלֶדֶת, וְטַמְּאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וּשְׁמִיעַת קוֹל אָלָה, וּבִטּוּי שְׂפָתַיִם, דְּכֻלָּן מְבִיאִין קֵן בְּדַלּוּת, אֶלָּא שֶׁזָּב וְזָבָה מְבִיאִין קֵן בֵּין בְּדַלּוּת בֵּין בַּעֲשִׁירוּת. וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא קִנִּין שֶׁל גֵּר דְּהַן חוֹבָה וּשְׁתֵּיהֶן עוֹלוֹת, לֹא חַיֵּישׁ תַּנָּא עֲלֵייהוּ מִשּׁוּם דְּלָא שְׁכִיחֵי כְּלֵי הַאי. בִּנְדָרִים וּנְדָבוֹת כֻּלָּן עוֹלוֹת, לְפִי שֶׁאֵין בָּאִין בְּנֶדֶר וּנְדָבָה אֶלָּא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים בִּלְבַד, וְאֵין עוֹפוֹת בָּאִים

חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה. בִּנְדָרִים וּנְדָבוֹת, כֻּלָּן עוֹלוֹת. אֵיזֶהוּ נֶדֶר,

קן מפורשת

בְּפַתַּ״ח אֵינוֹ מֻחְמֶמֶת עֶצֶם הַתֵּבָה, אֶלָּא בָּא בִּסְמִיכוּת ״קַן צִפּוֹר״. אֲבָל בְּנִקְּדָד מְנֻקָּד קֵן בְּצֵיר״י, ״וּדְרוֹר קֵן לָהּ״ (תְּהִלִּים פד, ד). וְלָכֵן בְּי׳ בְּרַבִּים, קִנִּים, בְּחִירִי״ק, כְּמוֹ חֵץ חִצִּים (עַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב דִּבּוּר הַמַּתְחִיל קִנִּים) (ו).

הַחוֹבָה אֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה. כְּבָר מָנִיתִי לְעֵיל בֶּמֶבוֹא כָּל הַדְּבָרִים הַמְּחַיְּבִים לְהַקְרִיב עֲלֵיהֶן קֵן לְקָרְבָּן. וְהֵן: זָב וְזָבָה יוֹלֶדֶת וּמְצֹרָע וְכַדּוֹמֶה לָהֶן. וְשֶׁיֵּשׁ מֵהֶן שֶׁאֵין מְבִיאִין הַקֵּן אֶלָּא בְּדַלּוּת. וּמֵהֶן שֶׁמְּבִיאִין אוֹתוֹ בֵּין בְּדַלּוּת וּבֵין בַּעֲשִׁירוּת, עַיֵּן שָׁם. וְשָׁנָה לָן הַתַּנָּא הָכָא, שֶׁקִּנִּים כְּאֵלּוּ נִקְרָבִין לְעוֹלָם פְּרִידָה אַחַת מֵהֶן לְחַטָּאת וּפְרִידָה אַחַת לְעוֹלָה. וְיָכוֹל הַכֹּהֵן לַעֲשׂוֹת אֵיזוֹ פְּרִידָה שֶׁיִּרְצֶה חַטָּאת, וְאֵיזוֹ שֶׁיִּרְצֶה עוֹלָה. חוּץ אִם נִתְפָּרְשׁוּ הַבְּעָלִים מִיָּד בִּשְׁעַת לְקִיחָתָן אֵיזוֹ תִּהְיֶה חַטָּאת וְאֵיזוֹ עוֹלָה, וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְתִּי בַּמֶּבוֹא אוֹת ג׳. אֲבָל אִם לְקָחוּם סְתָם וְאַחַר כָּךְ קָרָא עֲלֵיהֶן שֵׁם, אֵין הַשֵּׁם חָל עֲלֵיהֶן וְיָכוֹל הַכֹּהֵן לְשַׁנּוֹתָן, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּמֶּבוֹא אוֹת ג׳. וְקוֹרֵא אוֹתָן הַתַּנָּא בִּלְשׁוֹן חוֹבָה, מִפְּנֵי שֶׁמֵּטֵל הַחִיּוּב עַל אוֹתוֹ הָאָדָם אֲשֶׁר פָּגַע בּוֹ אַחַת מֵהַדְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים שָׁם לְהָבִיא קֵן לְקָרְבָּן. לְאַפּוּקֵי נֶדֶר וּנְדָבָה, שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא עַל יְדֵי נִדְבַת לִבּוֹ, וְהֵם נִקְרָבִין כֻּלָּן עוֹלָה, כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל. וְאַף עַל גַּב דְּאִבָּא קִנִּים שֶׁל גֵּר (שָׁם אוֹת ו) דְּהֵם גַּם כֵּן חוֹבָה וְאַף עַל פִּי כֵן נִקְרָבִין שְׁתֵּיהֶן עוֹלָה, לֹא חַיֵּישׁ תַּנָּא עֲלֵיהוּ, מִשּׁוּם דְּלָא שְׁכִיחַ כְּלֵי הַאי. וְעוֹד, שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה. אֲבָל אֵין לְתָרֵץ שֶׁקֵּן הַגֵּר הוּא גַּם כֵּן כְּמוֹ נֶדֶר דְּהָא בָּא לְהִתְגַּיֵּר מֵחֵפֶץ לִבּוֹ, וְאֵינוֹ נִכְלָל בִּכְלַל חוֹבָה אֶלָּא בִּכְלַל נֶדֶר וּנְדָבָה. דְּאִם כֵּן הָיָה לוֹ דַּי בִּפְרִידָה אַחַת, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא ב׳ פְּרִידוֹת. וְכִי כֵן הוֹכִיחַ הַגְּמָרָא (כְּרִיתוֹת ט׳ ע״א) שֶׁהַגֵּר אִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא פְּרִידָה אַחַת כְּמוֹ הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי עוֹף שֶׁיָּכוֹל לְהָבִיא אֲפִלּוּ פְּרִידָה אַחַת, דְּלֹא אַשְׁכְּחָן חוֹבָה פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי פְּרִידוֹת. אַלְמָא שֶׁקֵּן הַגֵּר הוּא גַּם כֵּן בִּכְלַל חוֹבָה.

כֻּלָּן עוֹלוֹת. לְפִי שֶׁאֵין בָּאִין בְּנֶדֶר וּנְדָבָה אֶלָּא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים בִּלְבַד, וְאֵין עוֹפוֹת בָּאִים שְׁלָמִים,

מִדְּכְתִיב קִיר וּמְצוּי. אֲבָל בִּבְהֵמָה הָלֹא עַל הִיסּוֹד עַצְמוֹ וְדַאי אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַן, וְקִיר לֹא כְּתִיב בֵּיהּ. לְכֵן כְּתַבְתִּי בְּהַפְּנִים הַטְּעֻמִּים הָאֲחֵרִים.

(ו) וּבָא בְּהַכְּתוּב בִּלְשׁוֹן זֵכֶר, וְהֵעֵד ״כִּי יִקְרָא קֵן צִפּוֹר״, וְלֹא כִּי תִקְרָא. וְכֵן: ״קֵן מְשֻׁלָּח״ (יְשַׁעְיָה טז, כ) וְלֹא כְּתִיב מְשֻׁלֶּחָה. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת לְמָה נִקֵּט הַמִּשְׁנָה בְּכָל הַמַּסֶּכֶת וְאֵת בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה, כְּגוֹן: אַחַת לָזוֹ, קֵן סְתוּמָה, קֵן מְפֹרֶשֶׁת. דִּלְשׁוֹן תּוֹרָה לְעַצְמָהּ וּלְשׁוֹן חֲכָמִים לְעַצְמָם (כְּדַאִיתָא בְּחֻלִּין קל״ז

05-FEB-2007 03:26 DE : A :+33 1 72 70 33 84 P.5/6

עוֹלוֹת וְעֶשֶׂר חַטָּאוֹת כֻּלָּן חוֹבָה, אוֹ כְּהַפְּךָ, וּלְפִיכָךְ אָמַר בְּמַסֶּכֶת זוֹ מִנַּיִן חַטָּאוֹת שֶׁבְּחוֹבָה וּמִנַּיִן עוֹלוֹת שֶׁבְּחוֹבָה וְלֹא אָמַר חֲצִי הַחוֹבָה, עַד כָּאן. אֵיזֶהוּ נֶדֶר הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה. עַיֵּן מַה שֶׁכְּתַבְתִּי בְּזֶה בְּמ"ו פ"ק דִּמְגִלָּה. וְאֵיזֶהוּ נְדָבָה הָאוֹמֵר הֲרֵי זוֹ עוֹלָה. עַיֵּן מַה שֶׁכְּתַבְתִּי בְּזֶה בְּמ"ה פ"ה דַּעֲרָכִין [דִּבּוּר הַמַּתְחִיל דְּמִי]. מַה בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת אֶלָּא כוּ'. עַיֵּן מַה שֶׁכְּתַבְתִּי בְּזֶה בְּסִפּ"ק דִּבְכָא קַמָּא.

שְׁלָמִים. הִלְכָּךְ נְדָרִים וּנְדָבוֹת שֶׁבְּעוֹפוֹת כֻּלָּן עוֹלוֹת.

הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה. וְאֵיזֶהוּ נְדָבָה, הָאוֹמֵר הֲרֵי זוֹ עוֹלָה. מַה בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת, אֶלָּא שֶׁהַנְּדָרִים, מֵתוּ אוֹ נִגְנְבוּ, חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּתָם. וּנְדָבוֹת, מֵתוּ אוֹ נִגְנְבוּ, אֵין חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּתָן:

קֶן מפורשת

הִלְכָּךְ נְדָרִים וּנְדָבוֹת שֶׁבְּעוֹפוֹת כֻּלָּן עוֹלוֹת. וַאֲפִלּוּ לְר"א (כְּרִיתוֹת פ"ו מ"ג) דְּסָבַר שֶׁמִּתְנַדֵּב אָדָם גַּם אָשָׁם תָּלוּי, אַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא מֵעוֹפוֹת אָשָׁם תָּלוּי לִנְדָבָה. דְּאָשָׁם לֹא בָּא אֶלָּא מִזִּכְרֵי כְּבָשִׂים בִּלְבַד. (עַיֵּן מְבוֹא אוֹת י"ב, וְרַמְבָּ"ם פ"א מִמַּעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת ה"י [עַיֵּן מְבוֹא אוֹת ח']).

הֲרֵי עָלַי עוֹלָה. הָאוֹמֵר: הֲרֵי עָלַי, נִקְרָא נֶדֶר. דִּכְתִיב (בַּמִּדְבָּר ל, ז) "וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ". וּכְתִיב (שָׁם פָּסוּק ג') "לֶאֱסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ". וּנְדָבָה, הָאוֹמֵר: הֲרֵי זוֹ, דְּבִתְרוּמָה כְּתִיב (שְׁמוֹת כה, ב) "אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ". וּלְהַלָּן כְּתִיב עַל זֶה "וְזֹאת הַתְּרוּמָה". וְכֵן כְּתִיב (שָׁם לה, כב) "כֹּל נָדִיב לֵב הֵבִיא

חָח וָנֶזֶם", אֲלָמָא כָּל שֶׁלֹּא הָיָה מְחֻסַּר הַפְּרָשָׁה נִקְרָא בְּלָשׁוֹן נְדָבָה (מִלְּשׁוֹן הָרֹא"ש).

אֵין חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתָן. מְפֹרָשׁ טַעֲמָן (בְּמְגִלָּה ח' ע"א) דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא א, ד) "וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו". אֶת שֶׁעָלָיו, חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. דְּלָא מִפְטַר עַד שֶׁיְּכַפֵּר. וְאֶת שֶׁאֵינוֹ עָלָיו, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. מַאי מַשְׁמַע לְשׁוֹן עָלַי שֶׁחַיָּב עַצְמוֹ בְּאַחֲרָיוּתוֹ, אָמַר ר' יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי, כֵּיוָן דְּאָמַר "עָלַי" כְּמָאן דְּטָעִין אֲכִתְפֵיהּ דְּמִי, וְשָׁוֵי אֲנַפְשֵׁיהּ חוֹבָה. וְאִם אָמַר שְׁתֵּי הַלְּשׁוֹנוֹת יַחַד, כְּגוֹן: בְּהֵמָה זוֹ עָלַי עוֹלָה, דִּין נְדָבָה עָלֶיהָ. דְּמָה שֶׁאָמַר עָלַי, עָלַי לְהָבִיאָהּ קָאָמַר. אֲבָל אִם אָמַר: דְּמֵי בְּהֵמָה זוֹ עָלַי, דִּין נֶדֶר עָלֶיהָ. (עַיֵּן עַרְכִּין כ' ע"ב) (ז) וּלְעִנְיַן "כֹּל תְּאַחֵר" נֶדֶר וּנְדָבָה שָׁוִין. דִּכְתִיב (דְּבָרִים כג) "כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה' אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר נָדַרְתָּ בְּפִיךָ", הֲרֵי נֶדֶר וּנְדָבָה אֲמוּרִים בָּעִנְיָן (עַיֵּן מְגִלָּה פ"א מ"ו בְּהַרע"ב).

הג"ה

ע"ב). דִּכְתִיב רְחֵלִים, וּבְמִשְׁנָה אִיתָא רְחֵלוֹת. וְיֵשׁ דּוֹמֶה לְזֶה עוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּשַׁ"ס, וּכְגוֹן (חֻלִּין כ"ב א') כְּשֵׁר בְּתוֹרִין, וְכָתַב רַשִׁ"י שָׁם: בְּתוֹרִין, לְשׁוֹן מִשְׁנָה. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבָּ"ם (רֵישׁ תְּרוּמוֹת) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אֹמְרָם בְּכָל הַמִּשְׁנָה תֶּרֶם וְתוֹרֵם וְיִתְרֹם, בַּעֲלֵי לְשׁוֹן הָאַחֲרוֹנִים מְקַשְׁשִׁים עַל זֶה וְאוֹמְרִים כִּי הַשֹּׁרֶשׁ הֵרִים וּמֵרִים וְיָרִים. וְזוֹ אֵינָהּ קַשְׁיָא אֲמִתִּית, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר כָּל הַלָּשׁוֹן מִן הַלְּשׁוֹנוֹת הוּא חוֹזֵר לְמָה שֶׁמְּדַבְּרִים בּוֹ בַּעֲלֵי אוֹתוֹ הַלָּשׁוֹן וּמַה שֶׁנִּשְׁמָע מֵהֶם, וְאִלּוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה בְּלֹא סָפֵק עִבְרִים הָיוּ בִּמְקוֹמָן, רְצוֹנִי לוֹמַר בְּאֶרֶץ הַצְּבִי, וְנִשְׁמָע מֵהֶם לְשׁוֹן תֶּרֶם וְכוֹ נִשְׁתַּמְּשׁוּ, הִנֵּה הוּא רָאִיהּ שֶׁהוּא מְקֻבָּל בַּלָּשׁוֹן וְשָׁוּ הַמִּלָּה לְשׁוֹן מִלְּשׁוֹנוֹת הָעִבְרִים. וְעַל זֶה הַדֶּרֶךְ תִּהְיֶה תְּשׁוּבָתְךָ לְכָל מִי שֶׁאֹמֵר מִן הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה אֵינוֹ צַח, אוֹ שֶׁהֵם נִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּמִלּוֹת שֶׁאֵינָן כְּרָאוּי בַּלָּשׁוֹן. וְזֶה הָעִקָּר שֶׁזִּכַּרְתִּי לְךָ אֲמִתִּי אֵצֶל הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים הַמְדַבְּרִים עַל הַדְּבָרִים הַכּוֹלְלִים כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת כֻּלָּם.

(ז) וְהַקְּשָׁה הָרֹא"ש בְּשֵׁם הַר"ר יַעֲקֹב ז"ל, אִמַּאי לֹא לִתְנֵי נָמֵי שֶׁהַנֶּדֶר כֵּיוָן שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין כְּדַאִיתָא בְּמִשְׁנָה מְנָחוֹת (פ"ב ע"א), אֲבָל נְדָבָה בָּאָה אַף מִן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, דְּגַבֵּי מַעֲשֵׂר כְּתִיב "וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים" (דְּבָרִים כז, ז). וְלִיבָּא לְמֵימַר תְּנֵי וְשַׁיֵּר, דְּמִשְׁמַע הֵיכִי דְּתַנָּא "אֵין בֵּין" לֹא שַׁיָּךְ לְמֵימַר תַּנָּא וְשַׁיֵּר (כְּמוֹ בְּתַעֲנִית י"ג ב'). וּבְמְגִלָּה (ח' ע"א) תְּנֵי מִשְׁנָה זוֹ בְּלָשׁוֹן אֵין בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת אֶלָּא שֶׁהַנְּדָרִים חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן כוּ'. וְאֵין לְתָרֵץ מִשּׁוּם דְּלֹא פְּסִיקָא לֵיהּ, דְּפְעָמִים דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה בָּאָה גַּם כֵּן מִן הַמַּעֲשֵׂר, כְּדִתְנַן (מְנָחוֹת פ"א ע"ב) הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין יָבִיא - דְּהָא נְדָרִים נָמֵי אִשְׁכְּחָן דְּאֵין חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתָן, כְּדַאֲמַרִינָן שָׁם

05-FEB-2007 03:27 DE : A :+33 1 72 70 33 84 P.6/6